

I.2. ESTAT ESPANYOL (BOE de gener a juny de 1988)

per Joan Ramon SOLÉ I DURANY

Cultura

En aquest àmbit, les convocatòries són normalment respectuoses envers la pluralitat lingüística. En el període que ens ocupa, cal citar les següents:

- Ordre de 14 de desembre de 1987 (BOE núm. 13, de 15 de gener de 1988), per la qual es convocava el «Encuentro Nacional de Teatro Contemporáneo 1988» per a grups joves. La base primera deia que les obres a representar es podran efectuar en qualsevol llengua oficial de l'Estat espanyol.
- Ordre de 8 de gener de 1988 (BOE núm. 13, del 15; correcció d'errades al BOE núm. 19, del 22), per la qual es regulen els ajuts a la traducció i l'edició en llengües estrangeres d'obres literàries o científiques d'autors espanyols. S'hi estableix (punt primer) que la Direcció General del Llibre i Biblioteques podrà promoure la concessió d'ajuts econòmics a aquells editors que editin o difonguin, en qualsevol llengua estrangera, obres literàries o científiques d'autors espanyols, escrites originàriament i publicades en qualsevol de les llengües espanyoles.
- Ordre de 8 de gener de 1988 (BOE núm. 13, del 15), per la qual es regulen els ajuts a l'edició d'obres literàries o científiques d'autors espanyols. Aquests ajuts inclouen les següents modalitats (punt primer):
 - 1.ª Ajuts a l'edició d'obres que integren el patrimoni literari i científic espanyol.
 - 2.ª Ajuts a la traducció i l'edició en castellà d'obres, tant literàries com científiques, d'autors clàssics o contemporanis, escrites en qualsevol de les llengües espanyoles.

Aquesta mateixa Ordre diu (punt quart) que, per a la concessió d'ajuts a la traducció i edició en castellà d'obres, es tindran en compte les següents característiques:

- L'interès intrínsec de l'obra que hom proposa traduir.
- Si l'obra ha estat traduïda ja al castellà, la qualitat de la traducció o traduccions de què hagi estat objecte.
- Característiques de l'edició que hom proposa. En concret, si l'edició projectada és bilingüe.
- Garanties sobre la qualitat de la traducció.
- Capacitat de difusió de l'editorial sol·licitant.

A part això i només perquè en quedi constància aquí, l'Ordre de 8 de març de 1988 (BOE núm. 63, de 14 de març), per la qual es dicten normes de desenvolupament dels Reials Decrets 3071/1977, d'11 de novembre, 1067/1983, de 27 d'abril, i 3304/1983, de 28 de desembre, a l'hora de regular el funcionament de la comissió de qualificació de pel·lícules cinematogràfiques, i malgrat que aquesta comissió pot disposar (article 10) d'un servei de traducció, obliga els titulars de drets d'explotació de pel·lícules que utilitzin una llengua diferent del castellà, tant si són espanyoles com estrangeres (article 11 i annexos), a presentar una traducció al castellà de tots els textos de la pel·lícula.

Oposicions i concursos

En aquest apartat volem remarcar només algunes de les previsions lingüístiques, o l'absència d'aquestes previsions, trobades en les diverses convocatòries aparegudes al BOE.

L'Ordre de 4 de març de 1988 (BOE 63, de 14 de març), per la qual s'aprovava la Instrucció que contenia les normes generals que havien de regir el desenvolupament de les oposicions lliures per a l'ingrés en el Cos de Corredors Col·legiats de Comerç, preveia una sisena prova voluntària consistent a traduir un text sobre matèries econòmiques o jurídiques dels idiomes francès o anglès, a elecció de l'opositor (base 6a.). Sembla sobreentendre's que la traducció només podia ser al castellà, com la resta d'exercicis. No hi havia cap previsió pel que fa a les llengües de l'Estat espanyol diferents del castellà.

No es feia cap referència a coneixements lingüístics en les Ordres de 30 de desembre de 1987 (BOE núm. 26 i 28, de 30 de gener de 1988), per les quals es convocaven proves selectives per a l'ingrés en els Cossos d'Oficials, d'Auxiliars i d'Agents de l'Administració de Justícia. Com a anècdota, cal dir que un dels temes que havien de preparar aquests darrers es titulava «Las reglas de ortografía en lengua española».

Les Ordres de 30 de desembre de 1987 (BOE núm. 26 i 28, de 30 de gener i 2 de febrer de 1988), per les quals es convocaven proves selectives per a promoció interna pel sistema de concurs restringit, per a l'ingrés en els Cossos d'Oficials i d'Auxiliars de l'Administració de Justícia entre funcionaris del Cos d'Auxiliars i d'Agents respectivament, preveien, entre altres mèrits (punt VI), el de coneixement d'idiomes (un coma cinc punts com a màxim), que havia d'acreditar-se mitjançant la presentació de la titulació adequada.

L'Ordre de 25 de gener de 1988 (BOE núm. 28, de 2 de febrer de 1988), per la qual s'anunciava concurs de trasllat de quatre funcionaris del Cos d'Oficials de l'Administració de Justícia, remetia, pel que fa a l'avaluació del coneixement de llengües estatals diferents del castellà, a l'arti-

cle 51.6 del Reglament corresponent, que vam transcriure a la *Crònica* del número 9 (p. 170). Per cert que cal dir que l'Administració de Justícia i el Ministeri continuen ignorant la legislació sobre toponímia, ja que els noms dels partits judicials apareixen amb formes aberrants o no oficials (Vich, San Baudilio, Orense, Fuenterrabía).

A l'Ordre de 29 de febrer de 1988 (BOE núm. 2, d'1 de març) s'anunciava la provisió pel sistema de lliure designació de llocs de treball, i s'hi feia la provisió següent: (...) Segon. «Els aspirants hauran d'acompanyar un curriculum vitae, en el qual es farà constar: (...) c) Coneixements d'idiomes i qualsevol mèrit que l'aspirant estimi oportú posar de manifest.»

Etiquetatge

Tot i que les disposicions sobre aquesta matèria diuen que són l'aplicació i l'adaptació a la normativa comunitària, normalment també ho aprofiten per a imposar el castellà al marge, és clar, d'aquesta normativa i també contra l'oficialitat territorial de les llengües diferents del castellà. Així, imposen aquesta llengua:

- L'ordre de 6 de febrer de 1988 (BOE núm. 43, del 19), per la qual s'aprova el model oficial de certificat genealògic dels reproductors bovins de raça pura i les dades que s'hi han d'incloure, que imposa, en el seu article 2.2, l'ús de la llengua oficial de l'Estat espanyol en aquests certificats i, segons que escaigui, la llengua oficial de l'Estat de destinació i eventualment de trànsit.
- L'ordre de 28 de març de 1988 (BOE núm. 85, de 8 d'abril), per la qual s'aproven les normes generals de qualitat per a les caseïnes i els caseïnats alimentaris (article 11).
- El Reial Decret 349/1988, de 15 d'abril (BOE núm. 95, del 20), pel qual s'aprova la reglamentació tècnico-sanitària de productes cosmètics (article 4).
- El Reial Decret 472/1988, de 30 de març (BOE núm. 121, de 20 de maig), pel qual es dicten les disposicions d'aplicació de la Directriu del Consell de les Comunitats Europees 75/324 CEE sobre generadors d'aerosols. Diu el seu article 2 que «amb la finalitat de garantir la correcta utilització dels generadors d'aerosols, en el territori espanyol únicament podran comercialitzar-se aquells l'etiquetat dels quals estigui redactat, almenys, en la llengua espanyola oficial de l'Estat».

També imposa l'ús del castellà el Reial Decret 192/1988, de 4 de març (BOE núm. 59, de 9 de març), sobre limitacions en la venda i l'ús del tabac per a protecció de la salut de la població (article 2).

En aquest àmbit cal citar les disposicions següents:

- La Resolució de 9 de desembre de 1987 (BOE núm. 22, de 26 de gener de 1988) de la Direcció General de Coordinació i Alta Inspecció dóna publicitat al Conveni de col·laboració entre el Ministeri d'Educació i Ciència i la Comunitat autònoma de les Illes Balears per al finançament de l'ensenyança del català.
- El Reial Decret 104/1988, de 29 de gener (BOE núm. 41, de 17 de febrer) sobre homologació i revalidació de títols i estudis estrangers d'educació no universitària. Article 16: «Els centres docents als quals s'incorporen alumnes que hagin cursat estudis estrangers prestaran especial atenció a l'aprenentatge, per part d'ells, de la llengua castellana i, si s'escau, dins el que prevegi sobre això la normativa vigent, de la llengua pròpia de la Comunitat autònoma en la qual es trobi el centre.»
- El Reial Decret 176/1988, de 4 de març (BOE núm. 56, del 5), que prorroga indefinidament la vigència del Reial Decret 229/1981, de 5 de febrer, pel qual s'introduïren determinades modificacions en el procediment d'accés als Cossos de Funcionaris del Ministeri d'Educació i Ciència; recordem que l'article 3.d d'aquest darrer Reial Decret diu que «les convocatòries específiques determinaran les proves o requisits que es creguin necessaris per raó d'idioma i cultura específica per ser nomenats a places determinades de les Comunitats autònomes. Aquestes proves no tindran caràcter eliminatori per accedir al Cos corresponent a les convocatòries respectives»; d'acord amb això, l'Ordre de 21 de març de 1988 (BOE núm. 71, del 23), per la qual es convoca, amb caràcter general, concurs-oposició a Cossos de Funcionaris Docents d'Educació Bàsica, Ensenyaments Mitjans, Artístics i d'Idiomes, estableix, en el seu punt V, que «a les convocatòries específiques que incloguin places situades en Comunitats autònomes la llengua pròpia de les quals tingui caràcter oficial podran establir-se els procediments adequats per acreditar el coneixement de la llengua corresponent. En cap cas aquests procediments no tindran caràcter eliminatori per a l'accés al Cos».
- La Resolució de 15 de febrer de 1988 (BOE núm. 59, de 9 de març) de la mateixa Direcció General dóna publicitat al Conveni general de cooperació entre el Ministeri d'Educació i Ciència i la Comunitat del Principat d'Astúries, un dels aspectes del qual és l'ensenyament de la llengua i la cultura asturianes.
- L'Ordre d'11 de març de 1988 (BOE núm. 64, del 15) sobre bases per a la provisió de vacants de personal docent a l'estranger; al punt quart es diu que es valorarà com a mèrit, entre d'altres, el coneixement de l'idioma del país al qual es concursa.

- L'Ordre de 8 de juny de 1988 (BOE núm. 140, de l'11), per la qual es regula amb caràcter experimental la incorporació dels ensenyaments del segon idioma estranger al pla d'estudis vigents en els Centres de Batxillerat; aquesta Ordre substitueix la de 26 de maig de 1987 citada en la *Crònica* del número 10, i el mateix BOE afegeix una altra Ordre en el mateix sentit i d'igual data referida a formació professional de segon grau (vg. també la de 22 de juny de 1988, al BOE núm. 152 del 25, que la modifica) i, encara, una altra que estructura en règim experimental el pla d'estudis i els programes d'idioma alemany en els ensenyaments de formació professional.
- L'Ordre de 16 de maig de 1988 (BOE núm. 119, del 18), sobre proves d'aptitud per a l'accés a la Universitat dels alumnes que superin els ensenyaments del segon cicle del pla experimental per a la reforma dels ensenyaments mitjans, preveu una prova d'aptitud de la llengua oficial pròpia d'allà on aquesta és regulat que existeixi entre les proves d'accés a la Universitat.
- Els Reials Decrets 660 i 661/1988, de 24 de juny (BOE núm. 155, del 29), introdueixen la llengua catalana (anomenada «valencià» en el segon) a les proves d'aptitud per a l'accés a les Facultats, Escoles Tècniques Superiors i Col·legis Universitaris de les Universitats de les Illes Balears i de la Comunitat Valenciana respectivament.

Administració de Justícia

Les referències lingüístiques que fa el Reial Decret 429/1988, de 29 d'abril (BOE núm. 110, de 7 de maig), pel qual s'aprova el Reglament Orgànic del Cos de Secretaris Judicials, són les següents:

«Art. 18. *Bases de la convocatòria.* Per resoldre els concursos, el Ministeri de Justícia, a l'hora de convocar les proves selectives, aprovarà i publicarà les corresponents bases en les quals es graduarà la puntuació dels mèrits que puguin concórrer en els sol·licitants, d'acord amb el següent barem: (...) *b*) Coneixement d'idiomes.

»Art. 33. *Provisió de vacants.* (...) 7. No obstant el que disposen els paràgrafs anteriors i de conformitat amb l'article 471 de la LOPJ, en els concursos per a la provisió de vacants d'aquelles comunitats autònomes que tinguin llengua oficial pròpia, el coneixement oral i escrit d'aquesta, degudament acreditat per mitjà de certificació oficial, comportarà el reconeixement, només a aquests efectes, de sis anys d'antiguitat a més dels que tingui el funcionari.

»Art. 94. Es consideraran faltes molt greus: (...) *f*) Tota actuació que impliqui discriminació per raó de sexe, raça, religió, *llengua*, opinió, lloc de naixement o veïnat o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.»

Radiotelevisió

En aquest àmbit cal destacar la Llei Orgànica 10/1988, de 3 de maig (BOE núm. 108, del 5), de Televisió Privada:

«Article 4.1. L'objecte de la concessió administrativa serà l'emissió de programes amb una cobertura *nacional*.

»2. La concessió haurà, a més, de preveure l'emissió de programes per a cada una de les zones territorials que es delimitin en el pla tècnic nacional de la televisió privada.

»Article 9.1. L'adjudicació del govern de les concessions s'atindrà als criteris següents: (...) c) Relació en els projectes de programació entre la producció nacional, europea comunitària i estrangera, donant preferència a la d'expressió originària espanyola i a l'europea comunitària.

»Article 14.4. El 40 per cent de les pel·lícules comercials emeses en la programació mensual haurà de ser de producció originària en països integrants de les Comunitats Europees i, dins d'elles, el 50 per cent, almenys, en expressió originària espanyola.»

És evident que aquesta llei hauria d'haver tingut en compte l'article 20.3 de la Constitució que, tot i referir-se als mitjans de comunicació social dependents de l'Estat, vol garantir la pluralitat lingüística de l'Estat espanyol a la televisió com a servei públic essencial, la titularitat del qual —segons la llei— correspon a l'Estat. La previsió d'emissions territorials no es pot entendre com una garantia suficient, ja que no es diu que la delimitació de les zones hagi de tenir en compte els aspectes lingüístics evitant la partició de territoris amb una llengua comuna, com és el dels Països Catalans.

Una Resolució de 10 de maig de 1988 (BOE núm. 121, del 20) de la Direcció General de Mitjans de Comunicació Social, per la qual es fan públiques les normes d'admissió de publicitat, aprovades pel consell d'administració de l'ens públic Radiotelevisió Espanyola, recull algunes disposicions relatives a la qualitat de la llengua. Així, la norma 9 diu que «no s'admetran els textos dels anuncis que no hagin estat redactats exactament, continguin barbarismes i expressions bastes o grolleres. Només s'admetrà l'ús de termes estrangers quan es tracti de marques registrades». Les normes 12 i 13 també es refereixen a aspectes lingüístics a fi d'evitar errors d'interpretació, publicitat enganyosa per manca de claredat, etc.

Registre civil

L'ordre de 26 de maig de 1988 (BOE núm. 135, de 6 de juny) publica els models de tres impresos del Registre Civil que substitueixen els corresponents que apareixien a l'Ordre de 24 de desembre de 1958. Els tres

models figuren en les quatre llengües oficials a l'Estat espanyol. Per tal d'evitar problemes relatius a la denominació de la llengua catalana, anomenada valenciana a l'Estatut d'autonomia corresponent, l'Ordre no diu el nom de les llengües en què apareixen els models. Així mateix i per tal que la versió catalana sigui utilitzable sense cap modificació a les tres comunitats autònomes on la llengua catalana és oficial, els redactors d'aquesta versió han tingut la cura d'evitar formes dialectals i regionals, àdhuc les del català central. En els casos de cognom/l·linatge i de llevadora/comare ha calgut recollir les alternatives transcrits pel fet que les segones formes són desconegudes a les Illes Balears. Confiem que el Registre Civil continuarà adequant-se a la doble oficialitat i esperem que es continuï l'exemple de col·laboració Estat-Comunitats Autònomes de parla catalana amb vista a evitar la disgregació lingüística creant models pandialectals vàlids per a tothom.

No respon a aquests desigs l'Ordre de 26 de maig de 1988 (BOE núm. 136, de 7 de juny) sobre aprovació d'un model plurilingüe de certificat de capacitat matrimonial, ja que aquest inclou textos en totes les llengües oficials dels Estats membres de la Comissió Internacional de l'Estat Civil, però exclou l'ús de les llengües oficials diferents del castellà. Observem que el Conveni relatiu a l'expedició dels certificats de capacitat matrimonial, fet a Munic el 5 de setembre de 1980 (el BOE núm. 117, de 16 de maig, en publica l'instrument de ratificació), no impedia el respecte a la pluralitat lingüística d'Espanya imposat per la Constitució, ja que l'article 6 d'aquest conveni diu que les dades del certificat s'imprimiran *almenys* en la llengua o una de les llengües oficials de l'Estat.

Legislació estatal sobre llengües

El govern espanyol continua imposant l'ús del castellà en algunes disposicions sota pretextos desconcertants com són la defensa dels consumidors o l'adequació a la normativa de les Comunitats Europees. Precisament aquests dos pretextos justificarien el contrari. En fi, en el primer s'empara el Reial Decret 58/1988, de 29 de gener (BOE núm. 29, de 3 de febrer), sobre protecció dels drets del consumidor en el servei de reparació d'aparells d'ús domèstic. L'article 8 d'aquest reglament n'integra el títol IV amb l'epígraf «Informació a l'usuari» i imposa l'ús del castellà en els rètols, els fulls informatius i els de reclamacions. Així mateix, el Reial Decret 597/1988, de 10 de juny (BOE núm. 142, del 14), pel qual es regula el control metrològic CEE, imposa, en el seu article 23 i en l'annex 1.1, que tant la sol·licitud d'aprovació d'un model CEE i tota la documentació que s'hi refereixi, com les inscripcions que sigui procedent d'efectuar conformement a aquest Reial Decret es redactaran en llengua castellana.

Trobem una referència lingüística a la Llei 8/1988, de 7 d'abril (BOE núm. 91, del 15), sobre infraccions i sancions en l'ordre social, l'article 8 de la qual diu que «són infraccions molt greus: (...) 12. Les decisions unilaterals de l'empresari que impliquin discriminacions desfavorables per raó d'edat o quan continguin discriminacions favorables o adverses en matèria de retribucions, jornades, formació, promoció i altres condicions de treball, per circumstàncies de sexe, origen, estat civil, raça, condició social, idees religioses o polítiques, adhesió o no a sindicats i als seus acords, vincles de parentiu amb altres treballadors de l'empresa i *llengua dins l'Estat espanyol*». Aquest precepte es relaciona amb el dret dels treballadors a no ser discriminats per raó de llengua, reconegut a l'article 4.2.c de la Llei 8/1980, de 10 de març, de l'Estatut dels Treballadors.

L'Ordre de 28 d'abril de 1988 (BOE núm. 111, de 9 de maig), per la qual es disposa la publicació dels estatuts de la Creu Roja Espanyola, estableix, a l'article 4.1, que la denominació específica de «Cruz Roja Española» i el seu emblema són inalterables i amb aquest nom s'inscriurà, si s'escau, en els registres que siguin procedents. L'epígraf quart d'aquest mateix article precisa que, malgrat el que disposa l'epígraf núm. 1, les Assemblees de les comunitats autònomes que, a més del castellà, tinguin una altra llengua oficial, podran utilitzar-la en la denominació i retolacions de la institució, sempre juntament amb la de «Cruz Roja Española».

Pel que fa a l'oficina d'interpretació de llengües del Ministeri d'Afers Estrangers, cal dir que la Resolució de 17 de febrer de 1988 (BOE núm. 47, del 24), per la qual es fa pública la relació dels idiomes que s'hi tradueixen, continua deixant de banda les llengües oficials a l'Estat espanyol. D'altra banda, l'Ordre de 30 de maig de 1988 (BOE núm. 152, de 25 de juny) desenvolupa el capítol III del Reglament de l'Oficina d'Interpretació de Llengües, el qual regula la realització de les proves d'interpret jurat de qualsevol llengua al castellà.

Normativa internacional

Ultra el Conveni relatiu a l'expedició dels certificats de capacitat matrimonial citat més amunt, cal esmentar el Conveni tendent a facilitar l'accés internacional a la Justícia, fet a la Haia el 25 d'octubre de 1980 (instrument de ratificació al BOE núm. 77, de 30 de març de 1988), els articles 7, 17, 24 i 25 del qual en regulen els aspectes lingüístics.